

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ: ΕΝΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Μαρία Κοντούλη

Δικηγόρος ΔΣΚ

LLM Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης Δ.Π.Θ.

Το Δίκαιο Προστασίας του Περιβάλλοντος στην Ελληνική Έννομη Τάξη

- ▶ Θεμελιώδεις γενικές αρχές
 - ▶ Αρχή της πρόληψης: στόχος είναι η πρόληψη δυσμενών για το περιβάλλον επιβαρύνσεων. Περιλαμβάνεται τόσο στη Διάσκεψη του Ρίο όσο και στη Συνθήκη του Μάαστριχτ και στην Ευρωπαϊκή Συνθήκη (αρ. 174 ΣυνθΕΚ), ανάγεται από το Σύνταγμα σε βασική αρχή προστασίας του περιβάλλοντος.
 - ▶ Αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει: ισχύει κατ' εξαίρεση -σε σχέση με την αρχή της πρόληψης. Εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη Σύσταση 75/436 του Συμβουλίου.
 - ▶ Αρχή της δημοσιότητας
 - ▶ Αρχή της αποτελεσματικότητας: άμεση εφαρμογή του Συντάγματος
 - ▶ Αρχή ότι εν αμφιβολία προηγείται η προστασία του περιβάλλοντος

Συνταγματικό και Νομοθετικό πλαίσιο

- ▶ Η προστασία του περιβάλλοντος κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 24 του Συντάγματος
- ▶ Βασικός νόμος για το περιβάλλον: Ν. 1650/1986
- ▶ Πεδίο εφαρμογής του εσωτερικού δικαίου του περιβάλλοντος είναι ολόκληρη η επικράτεια
- ▶ Η προστασία αφορά τόσο το φυσικό όσο και το πολιτιστικό περιβάλλον
- ▶ Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει αναγάγει το περιβάλλον σε αυτοτελές έννομο αγαθό
- ▶ Το δικαίωμα στο περιβάλλον είναι ατομικό, κοινωνικό και πολιτικό. Κατοχυρώνεται υπέρ παντός φυσικού προσώπου, των αλλοδαπών, των μελλουσών γενεών, των νομικών προσώπων και των ενώσεων προσώπων.

Σύγκρουση του δικαιώματος στο περιβάλλον με άλλα δικαιώματα

- ▶ Η σύγκρουση επιλύεται μέσω των συνταγματικά θεμελιωμένων αρχών της πρακτικής αρμονίας και της αναλογικότητας.
- ▶ Σύγκρουση δικαιώματος στο περιβάλλον με την ιδιοκτησία: δυνατότητα επιβολής περιορισμών, π.χ. απαγόρευση κατάτμησης της γης, απαγόρευση της περίφραξης για τη διασφάλιση ελεύθερης πρόσβασης στις ακτές.
- ▶ Δυσκολία παρουσιάζει το ερώτημα μέχρι ποιου σημείου οι περιορισμοί αυτοί θεωρούνται ανεκτοί και από πότε ισοδυναμούν με *de facto* απαλλοτρίωση οπότε οφείλεται στον ιδιοκτήτη αποζημίωση κατά το άρθρο 17 του Συντάγματος.
- ▶ Σύγκρουση δικαιώματος στο περιβάλλον με το δικαίωμα στην οικονομική ανάπτυξη και την οικονομική ελευθερία: τη λύση δίνει η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

Διεθνείς συμβάσεις για την κλιματική αλλαγή

- ▶ Σύμβαση- Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (1992): η εν λόγω Σύμβαση κυρώθηκε ως νόμος του Ελληνικού Κράτους με το Ν. 2205/1994
- ▶ Πρωτόκολλο του Κιότο, «πρώτη περίοδος δεσμεύσεων» (1997): κυρώθηκε με το Ν. 3017/2002 και τέθηκε σε ισχύ στις 16 Φεβρουαρίου 2005
- ▶ Διάσκεψη της Κοπεγχάγης (2009)
- ▶ Διάσκεψη του Κανκούν (2010)
- ▶ Διάσκεψη του Ντέρμπαν (2011)
- ▶ «Δεύτερη περίοδος δεσμεύσεων» του Πρωτοκόλλου του Κιότο
- ▶ Διάσκεψη της Βαρσοβίας (2013)
- ▶ Διάσκεψη της Λίμα (2014)
- ▶ Διάσκεψη του Παρισιού (2015): τέθηκε σε ισχύ στις 4 Νοεμβρίου 2016 και κυρώθηκε με το Ν. 4426/2016

Τα κύρια σημεία της Συμφωνίας του Παρισιού

- ▶ Μακροπρόθεσμος στόχος
 - ▶ Συνεισφορές
 - ▶ Φιλοδοξία
 - ▶ Διαφάνεια
 - ▶ Αλληλεγγύη
-
- ▶ Η Σύμβαση έχει υπογραφεί από 193 χώρες - πλην Συρίας, Νικαράγουα και ΗΠΑ μετά την αποχώρησή τους υπό την ηγεσία του Τράμπ.

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κλιματική αλλαγή

- ▶ Ήδη στο προοίμιο της ενοποιημένης απόδοσης της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τονίζεται η αφοσίωση στην αρχή της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος
- ▶ Συνθήκη της Λισσαβόνας (άρθρα 191-193)
- ▶ Οδηγίες - κανονισμοί
- ▶ Μακροπρόθεσμη πολιτική για το κλίμα
- ▶ Πρόγραμμα LIFE: βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή